

Toelichting Afwegingskader Grijswonen

versie: 24 januari 2023

regionale beleidsgroep maatschappelijke opvang

Inhoud

Toelichting Afwegingskader Grijswonen	1
1. Wat is Grijswonen?.....	2
2. Doelgroep Grijswonen.....	3
3. Aansluiten bij de regionale samenwerkingsafspraken	3
4. Criteria voor Grijs wonen.....	4
5. Werkwijze	4
5.1 BRP: Grijswonen is geen standaard aanvraag briefadres	5
5.2 Samenwerking BRP, W&I, WMO en aanbieder MO	5
5.3 PW: het verblijfsadres	7
5.4 PW: Kostendelersnorm opvangverlener	7
5.5 PW: Woonkostencomponent.....	8

1. Wat is Grijswonen?

Grijswonen kan worden ingezet ter voorkoming van instroom in de maatschappelijke opvang door gebruik te maken van opvangmogelijkheden binnen het eigen netwerk van de inwoner. Een inwoner uit de regio Noord- en Midden-Limburg verblijft dan bij vrienden of familie waarbij inschrijving op het adres niet mogelijk of wenselijk is¹. De inwoner wordt dan ingeschreven in de Brp op een algemeen briefadres in de gemeente van herkomst. Deze situatie wordt tijdelijk ingezet en periodiek getoetst, de aanbieder voor maatschappelijke opvang levert professionele begeleiding gericht op het verkrijgen van zelfstandige woonruimte voor de thuisloze inwoner in kwestie. Deze trajecten kunnen in één van de 14 samenwerkende regiogemeenten voor maatschappelijke opvang worden opgestart.

Grijswonen heeft tot doel:

- dakloosheid te voorkomen;
- opname in de opvang te voorkomen;
- zorgmijders in beeld te houden;
- ondersteuning aan te bieden en/of te continueren voor inwoners van één van de 14 samenwerkende regiogemeenten²;

---

¹ in de [handreiking briefadressen](#) (Divosa) en het voorkomen van dakloosheid wordt de doelgroep gedefinieerd als “mensen die wel ergens wonen (verblijven) maar zich niet kunnen/willen laten inschrijven”

² Beesel, Bergen, Echt Susteren, Gennep, Horst aan de Maas, Leudal, Maasgouw, Nederweert, Peel en Maas, Roerdalen, Roermond, Venlo, Venray en Weert

- zelfredzaamheid van inwoners te stimuleren;
- stabiliseren van de situatie zodat de inwoner vervolgstappen kan zetten.

2. Doelgroep Grijswonen.

In de 'Handreiking briefadressen en het voorkomen van dakloosheid' (Divosa) worden drie doelgroepen beschreven waarvoor de handreiking van toepassing is. Onderstaande omschrijving illustreert daarbij de doelgroep voor Grijswonen: " Mensen die wel ergens wonen maar zich niet kunnen/willen laten inschrijven. Bijvoorbeeld mensen die verblijven in een recreatiewoning, of mensen die zich niet laten inschrijven waar ze wonen omdat dit ongewenste gevolgen kan hebben voor de hoofdbewoner (bijvoorbeeld wanneer een tijdelijk verblijf bij vrienden/familie meer permanent wordt). "

Aanvullend op deze omschrijving en verwijzend naar de voorbeelden uit de 'Handreiking briefadressen en het voorkomen van dakloosheid' definiëren we binnen onze regio de doelgroep voor Grijswonen als identiek aan de doelgroep voor maatschappelijke opvang.

Waarbij we ons in onze regio richten op de volgende doelgroepen:

- individuen en gezinnen die geconfronteerd worden met acute dakloosheid;
- individuen en gezinnen die vanwege huiselijk geweld de thuissituatie moeten verlaten;- individuen met complexe problematiek en waarbij sprake is van structurele dakloosheid;
- (zwerf) jongeren van 18 tot 27 jaar;
- individuen en gezinnen die dreigend dakloos zijn.

3. Aansluiten bij de regionale samenwerkingsafspraken

In onze regio zijn afspraken opgenomen in de opdracht voor MO over de begeleiding van mensen in Grijswonen trajecten. Daarnaast is het ook denkbaar dat bemoeizorgers of wijkteams in de sociale basis ondersteuning bieden aan inwoners die gebruik maken van Grijswonen. Grijswonen is onderdeel van de inkoop en opdracht voor maatschappelijke opvang (hierna: MO). Inwoners die gebruik maken van Grijswonen ontvangen gemiddeld 2 uur begeleiding per week. Daarbij wordt de MO in onze regio gedecentraliseerd, dus lokaal, uitgevoerd.

Om vanuit deze praktijk uitvoering te geven aan alle aspecten die samenhangen met de MO is er een proces gestart om te komen tot regionale uniformering van de werkwijze rondom de toegang tot MO. Dit heeft in eerste aanzet geresulteerd in het ontwerpen van een Proces Toegang MO, ondertussen worden meerdere deelprocessen van de MO uitgewerkt om te komen tot regionale uniformering. De resultaten hiervan zijn vastgelegd in het Handboek MO³.

De uitgangspunten zoals beschreven in het Handboek MO worden op die manier ook toegepast op Grijswonen, aangepast aan de situatie van Grijswonen. Daarbij is in het kader van de Toegang tot MO afgesproken dat:

- Het laatst bekende adres van inschrijving binnen onze regio bij het ontstaan van (dreigende-) dakloosheid de gemeente van herkomst is en dat de herkomst gemeente verantwoordelijk blijft voor haar eigen inwoners, ook tijdens Grijswonen.

---

³ het handboek MO is een dynamisch document en blijft in ontwikkeling. Het afwegingskader Grijswonen wordt na vaststelling hierin opgenomen.

- De gemeente van herkomst blijft gedurende het Grijswonen verantwoordelijk voor het verstrekken van o.a. overige Wmo-voorzieningen, uitkering op grond van de Participatiewet en schuldhelpverlening.
- De gemeente van herkomst vanaf het eerste moment van opvang actief betrokken is bij het gehele proces van Grijswonen en maatschappelijk herstel.
- De consulent⁴ van de herkomst gemeente nauw samen werkt met de begeleider van de opvangvoorziening en de gemeente van verblijf.
- Grijswonen idealiter plaats vindt zo dicht als mogelijk bij het eigen steunende netwerk van de inwoner c.q. daar waar kans op herstel het grootst is.

Daarnaast geldt dat iedere gemeente:

- Voorkomt dat inwoners dakloos raken.
- Realiseert opvang en hulp voor daklozen die niet onder de doelgroep vallen.
- Screent inwoners die mogelijk wel onder de doelgroep vallen.

4. Criteria voor Grijs wonen

Tijdens de eerste screening na een melding van (dreigende) dakloosheid kan duidelijk worden dat iemand reeds verblijft in het eigen netwerk of dat er mogelijkheden bestaan dit te organiseren. Onderzocht moet dan worden of deze situatie kan worden voort- dan wel ingezet waarmee Grijswonen een optie is.

Een casus moet ten minste aan de volgende criteria voldoen om voor Grijswonen in aanmerking te komen:

- Er is sprake van (dreigende) dakloosheid; en
- De inwoner is 18 jaar of ouder, of is 17 jaar en behoort tot de doelgroep maatschappelijke opvang na zijn 18e, en;
- De inwoner is afkomstig uit één van de regiogemeenten*, en;
- De inwoner accepteert ondersteuning; en
- De opvangverlener (netwerk) is woonachtig binnen de regio Noord- en Midden Limburg; en
- Het traject voor Grijswonen doorkruist geen bestaande zorg trajecten van de opvang verlener; en
- Het betreft een voorgenomen tijdelijk verblijf van 3 tot maximaal 6 maanden.

* Een inwoner kan ook voldoen aan de criteria indien hij zich meldt na een verblijf in een behandel instelling of PI buiten onze regio, als vast te stellen is dat vooraf aan het verblijf in de instelling er een woonverleden is binnen onze regio.

5. Werkwijze

De 'Handreiking briefadressen en het voorkomen van dakloosheid' stelt dat:

“Wanneer er wel een verblijfslocatie is, maar de betrokken inwoner die niet wil gebruiken als woonadres, is er een nadere diagnostiek nodig. Dit kan bijvoorbeeld voorkomen wanneer de hoofdbewoner inschrijving niet wil toestaan. Hoewel voor inschrijving geen toestemming van een hoofdbewoner nodig is, kan in de praktijk een bezwaar van de hoofdbewoner wel een belemmering zijn voor het doen van aangifte.

---

⁴ aangewezen medewerker met kennis van het toegangsproces MO, een wmo-consulent en/of pw-consulent

Het wordt aanbevolen in deze situaties samen te werken met partners in het sociaal domein. Daarbij dient de gemeente een inschatting te maken of inschrijving op de verblijfslocatie leidt tot (vergaande) persoonlijke consequenties. Als dat het geval is, kan inschrijven met een briefadres noodzakelijk zijn. Daarvoor dienen gemeente en partners eerst te beoordelen of er een andere manier is waarop deze consequenties te voorkomen zijn. Is dat niet het geval, dan kan als tijdelijke uitzondering een briefadres worden verstrekt.”

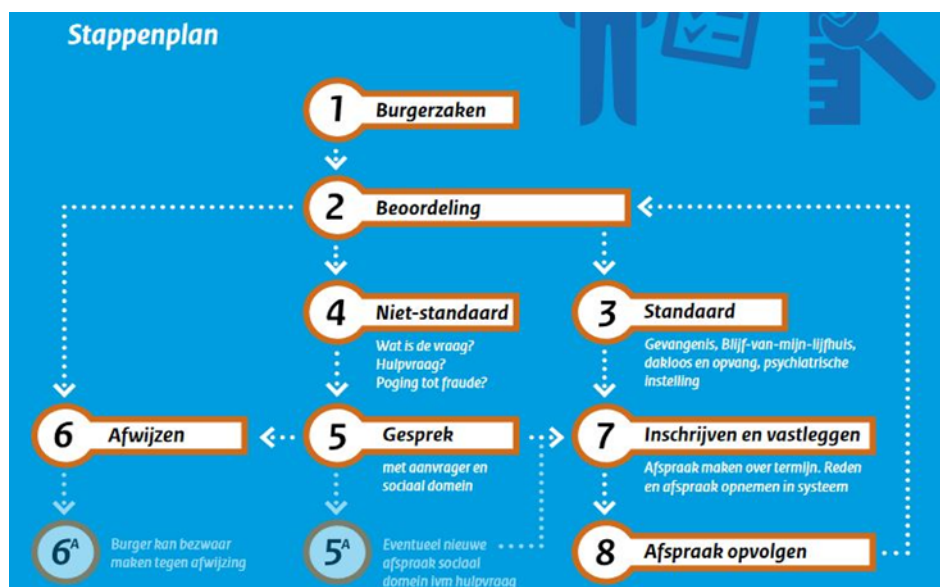
Hieronder wordt nader ingegaan op de vormen van maatwerk die mogelijk zijn vanuit een traject Grijswonen.

5.1 BRP: Grijswonen is geen standaard aanvraag briefadres

Binnen de regionale samenwerking is er een duidelijke ‘knip’ gemaakt tussen verschillende soorten aanvragen van briefadressen. Het uitgangspunt is dat alle aanvragen voor een briefadres schriftelijk worden ingediend bij de afdeling Levens- of Burgerzaken⁵. Het is namelijk de wettelijke taak van het college om te beoordelen en onderzoeken of sprake is van een woonadres.

Burgerzaken handelt de reguliere of meer standaard aangiftes van briefadressen af. Bijvoorbeeld voor mensen die in een zorginstelling of penitentiaire inrichting verblijven.

Hierop is één uitzondering van toepassing. De inwoner die dak- of thuisloos is, dient de aanvraag voor een briefadres in via een meldpunt voor dak- en thuislozen. Een WMO consulent behandelt en beoordeelt de aanvraag in samenspraak met de aanbieder voor maatschappelijke opvang als een melding voor maatschappelijke opvang. Na akkoord verwerkt Burgerzaken de aangifte.

⁵ Gemeenten kunnen verschillende benamingen hanteren voor de afdeling die verantwoordelijk is voor het afhandelen van een aanvraag voor een briefadres. In de handreiking van de overheid hanteert men de term ‘Burgerzaken’.

5.2 Samenwerking BRP, W&I, WMO en aanbieder MO

De gemeentelijke toegang MO beoordeelt integraal de niet-standaard aanvragen voor een briefadres. Denk hierbij aan de inschrijving met een briefadres in de BRP in combinatie met een gemeentelijke uitkering voor de kosten van het levensonderhoud. Het verstrekken van een (gemeentelijk) briefadres door Burgerzaken zal niet direct leiden tot het recht op een gemeentelijke uitkering. Er zal bij het onderzoek vanuit de WMO een afzonderlijke beoordeling plaatsvinden. Bij bijzonderheden schakelt de consulent WMO met de collega's van Werk en Inkomen.

Het toepassen van maatwerk dient om schrijnende situaties te voorkomen. Maatwerk zorgt ervoor dat de mensen die tussen 'wal en schip vallen' ingeschreven worden in de BRP en gebruik kunnen maken van overheidsvoorzieningen. Inzet of voortzetting van hulpverlening is in dergelijke gevallen wenselijk. De maatwerkoplossing is bedoeld om de aanvrager de kans te geven zijn leven weer 'op de rit' te krijgen. Bij een niet-standaard aanvraag krijgt de burger een intake met een medewerker van het Sociale Wijkteam WMO en Burgerzaken. Enkele niet-standaard aanvragen worden nu toegelicht. Deze situaties komen overeen met de casussen in de handreiking 'Briefadressen en het voorkomen van dakloosheid' van Divosa.

De remigrant

De remigrant komt na een verblijf in het buitenland (onvoorbereid) terug naar Nederland en heeft geen huis of adres. Een remigrant heeft een Nederlands paspoort of een verblijfsstatus in Nederland. Hoewel hier het woord 'remigrant' is gebruikt hoeft het niet te gaan om iemand die terugkeert naar Nederland. Wanneer iemand rechtmatig in de Europese Unie verblijft en zich in Nederland wil vestigen, kan iemand een (brief)adres aanvragen. Bij deze verzoeken wordt een onderzoek gestart. Heeft iemand al eerder ingeschreven gestaan in Nederland, zijn er vrienden of familie? Wanneer remigranten logeren bij familie, wordt dit adres als woonadres opgenomen in de BRP. Ook in deze situaties is contact tussen Burgerzaken en het Sociale Wijkteam WMO van belang, om in beeld te krijgen of dit kan leiden tot consequenties voor uitkering, toeslagen, schuldhulpverlening of schuldsanering bij de logee of de hoofdbewoner. Voor deze consequenties kan dan wellicht een maatwerkoplossing worden gevonden binnen een Grijswonen traject.

Voorbeeldcasus

In een gemeente klopt een meneer uit Somalië met een Nederlands paspoort aan die een aantal jaar in Groot Brittannië had gewoond. Uit angst voor de Brexit vroeg meneer een briefadres aan in een Nederlandse gemeente. In een andere gemeente meldde zich een gezin met een hoogzwangere vrouw. Zij waren op Schiphol geland, in een trein gestapt en een aantal haltes verderop uitgestapt om zich daar bij het gemeentehuis te melden met een verzoek om inschrijving.

De bankslaper

De zogenaamde bankslaper is de burger die (tijdelijk) inwoont bij een persoon omdat een zelfstandige woning ontbreekt. De bankslaper wordt (tijdelijk) geholpen en van onderdak voorzien. De eigenaar of huurder van de woning geeft vaak geen toestemming voor inschrijving op het adres i.v.m. het ontvangen van toeslagen en/of een uitkering. Ook kan de bewoner overlast ervaren van deurwaarders en het stijgen van de gemeentelijke belastingen en energiekosten. Daarnaast kan het voorkomen dat de hoofdbewoner

problemen krijgt met de eigenaar als er een (extra) inschrijving op het adres plaatsvindt. Dit is vaak het geval bij studenten- of seniorenwoningen.

Wanneer iemand meer dan de helft van de tijd op één adres overnacht, dan ziet de gemeente dat als het woonadres en volgt, bij het uitblijven van aangifte, ambtshalve inschrijving op dat woonadres, ook wanneer een briefadres is aangevraagd. Om de gevolgen van ambtshalve inschrijven te dempen, wordt de 'bankslapersregeling' toegepast, waarbij tijdelijk de kostendelersnorm niet wordt toegepast. De gemeente dient een inschatting te maken of inschrijving op de verblijfslocatie leidt tot (vergaande) persoonlijke consequenties. Als dat het geval is, kan inschrijven met een (gemeentelijk) briefadres noodzakelijk zijn.

Voorbeeldcasus

In een gemeente meldt een jonge vrouw zich voor een briefadres. Zij staat op de wachtlijst voor de maatschappelijke opvang, maar daar is nog geen plek. Kennissen bieden haar aan dat ze bij hen mag logeren zolang ze op de wachtlijst staat, maar ze mag zich daar niet inschrijven. De kostendelersnorm speelt hier geen rol, de kennissen zien vooral op tegen bezoek van deurwaarders en het ontvangen van aanmaningen op hun adres.

Als een persoon dakloos is, in aanmerking komt voor begeleiding vanuit Moveoo én tijdelijk wordt opgevangen in het eigen netwerk, kan een maatwerkoplossing worden gevonden binnen een Grijswonen traject.

5.3 PW: het verblijfsadres

Wanneer men artikel 17 lid 1 Participatiewet en artikel 40 lid 2 tot en met 5 Participatiewet in onderlinge samenhang beziet dan kan hieruit worden afgeleid dat een bijstandsgerechtigde (aanvrager) zijn feitelijke woonplaats moet laten registreren in de BRP. Dit kan problemen opleveren ten aanzien van personen die tijdelijk elders verblijven, mogelijk op wisselende adressen omdat ze geen huisvesting hebben.

Formeel zou je in zo'n geval de bijstand moeten opschorten en de belanghebbende moeten verzoeken om binnen een te stellen termijn de BRP-adresgegevens aan te laten passen (artikel 40 lid 2 en 4 Participatiewet). Het inschrijven op een adres kan echter nadelige consequenties hebben voor bijvoorbeeld de uitkering van de opvangverlener. De 'Handreiking briefadressen en het voorkomen van dakloosheid' behandelt deze situatie in het voorbeeld zoals ook onder punt 2 benoemd, het gaat hier om: "Mensen die wel ergens wonen maar zich niet kunnen/willen laten inschrijven. [...] omdat dit ongewenste gevolgen kan hebben voor de hoofdbewoner"

Doordat de inwoner vanuit Grijswonen begeleiding ontvangt vanuit de aanbieder voor maatschappelijke opvang onder casus regie van de wmo-consulent bestaat er geen noodzaak tot het invullen van lijsten met mogelijk wisselende, tijdelijke verblijfsadressen.

De controle op het feitelijke verblijf is extra belastend voor de inwoner en kan een nadelige invloed hebben op het Grijswonen traject. Mocht de inwoner zich onttrekken aan de begeleiding, de post niet ophalen en niet meer bereikbaar zijn dan rechtvaardigt dit uiteraard een nader onderzoek naar de omstandigheden en rechtmatigheid van de verstrekte uitkering.

5.4 PW: Kostendelersnorm opvangverlener

In de nieuwsbrief van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid nummer 2021-6⁶ worden gemeenten opgeroepen om gebruik te maken van de bestaande uitzonderingsmogelijkheid van afstemming om in knellende gevallen de kostendelersnorm niet toe te passen.

In de nieuwsbrief van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) 20 april 2022⁷, “Met betrekking tot de kostendelersnorm voor de bijstandsuitkering geldt het volgende: wanneer het gaat om personen van 21 jaar en ouder, die tijdelijk inwonen bij een uitkeringsgerechtigde, dan hoeft degene die tijdelijk inwoont niet mee te tellen voor de kostendelersnorm. Hierbij kan het bijvoorbeeld gaan om mensen in een crisissituatie, daklozen of mensen die dakloos dreigen te raken. De gemeente dient dan vast te stellen dat het gaat om tijdelijk verblijf. [...] Dit kan met behulp van maatwerk op grond van art. 18, eerste lid, Participatiewet.” Op grond van deze nieuwsbrieven wordt geadviseerd om gebruik te maken van dit maatwerk en voor de opvangverlener de kostendelersnorm niet toe te passen.

Bij de wijzigingen in Participatie Wet vanaf 1 januari 2023 is opgenomen dat de kostendelersnorm voor inwoners tot 27 jaar met ingang van 1 januari 2023 niet meer wordt toegepast.

5.5 PW: Woonkostencomponent

In de maatschappelijke opvang is de inwoner een eigen bijdrage verschuldigd⁸. We willen voorkomen dat de inwoner die gebruikt maakt van Grijswonen een aanzienlijk voordeel heeft in de bestaanskosten ten opzichte van de doelgroep die wél gebruik (moet) maken van de maatschappelijke opvang. Niet alleen door de algemene bestaanskosten met een ander te delen kunnen er aanzienlijk lagere bestaanskosten zijn maar ook zodra bepaalde kosten ontbreken, zoals de woonkosten.

Het financiële voordeel van het niet verschuldigd zijn van woonkosten rechtvaardigt dan ook een lager bedrag aan algemene bijstand. Art. 27, Participatiewet geeft het college de mogelijkheid de norm te verlagen met de woonkostencomponent in zoverre de inwoner die gebruik maakt van Grijswonen lagere algemeen noodzakelijke kosten van het bestaan heeft als gevolg van zijn woonsituatie.

Dit bedrag is gelijk aan het bedrag van de basishuur zoals omschreven in de artikelen 16 tot en met 19 van de Wet op de Huurtoeslag. Het bedrag wordt jaarlijks op 1 januari geïndexeerd.

---

⁶ <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuwsbrieven/gemeentenieuws-van-szw/2021/gemeentenieuws-van-szw-2021-6>

⁷ <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuwsbrieven/gemeentenieuws-van-szw/2022/gemeentenieuws-van-szw-2022-2>

⁸ gem. 455 p.mnd. excl. voeding